

Vijf jaar Stichting Waterproef, laboratorium voor onderzoek van Water en Bodem

Stichting Waterproef is ontstaan uit een fusie van de laboratoria van Waternet en Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en werkt vrijwel uitsluitend voor de beide moederorganisaties. Het laboratorium is gevestigd in Edam. Dit jaar wordt het eerste lustrum gevierd. In een gesprek met Directeur Ron van Leuken kijken we terug op 5 jaar Waterproef, met een kleine doorsteek naar de toekomst.

Waarom is Waterproef indertijd opgericht?

"Sinds de eerste grote milieuproblemen, zoals bijvoorbeeld de verontreiniging van de Volgermeerpolder, zie je het onderzoeksveld bij de waterlaboratoria steeds breder en dieper worden. Dat vraagt niet alleen gekwalificeerd personeel maar ook goede apparatuur en kwaliteitsborging. Om de kosten van de analyses niet de pan uit te laten rijzen, zoek je dan naar een verbetering van de efficiëntie. Waternet en Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) hebben elkaar daarbij destijds gevonden, met als resultaat: De oprichting van Waterproef."

En ben jij toen gelijk bij Waterproef begonnen?

"De fusie was op 1 januari 2005 een feit. Maar eigenlijk ben ik al in 2004, een jaar voor de fusie, hier in Edam gekomen als kwartiermaker. Ik werd toen niet alleen kwartiermaker voor de nieuwe organisatie maar tegelijkertijd afdelingshoofd van zowel het lab van HHNK als dat van Waternet. Een projectgroep en werkgroepen hadden de fusie al behoorlijk gedetailleerd voorbereid. Maar er was gelukkig nog voldoende ruimte om ook mijn eigen ideeën kwijt te kunnen."

Dan is de fusie een feit en je begint dan met twee totaal verschillende culturen! Wat waren de verschillen met name?

"Bij Noorderkwartier kende men zelfsturende teams, met verantwoordelijkheden lager in de organisatie. Waternet had een meer centrale aansturing. Ook waren er verschillen in de omgang met de opdrachtgevers. Bij HHNK stond men wat dichterbij de opdrachtgevers en dat is ook nu nog het geval. Waternet was zakelijker ingesteld. En beide benaderingen hebben ook zo hun voordelen. Overigens waren er niet alleen verschillen in culturen maar, doordat Waternet ook de rioleringen beheerde, ook in de werkzaamheden."

En twee ambtelijke organisaties werden één commerciële organisatie.

"Het woord 'commercieel' gebruik ik niet graag. Ik zeg dan liever bedrijfsmatig. Commercieel zie ik als het grote geld binnenhalen. Daar zijn we niet voor. Wij zijn er om voor de laagst mogelijke prijs voldoende kwaliteit en toegevoegde waarde te leveren en zodoende kosten te besparen voor de opdrachtgevers. We zijn niet commercieel en dat hangt samen met het feit dat we in de moederorganisaties twee vaste opdrachtgevers hebben, die 95% van onze omzet leveren!"

Was het van meet af aan ook de afspraak om tegen die laagst mogelijke prijs zouden werken?

"De oorspronkelijke opdracht voor mij luidde: Maak een bedrijfsmatig geleid laboratorium onder marktconforme condities en als je dat in een jaar of drie bereikt, dan is dat goed.

Nou, dat is dus iets wat mij niet aanspreekt en we zijn dus meteen in januari 2005 begonnen om van drie marktspelers uit de buurt de prijzen bij elkaar op te tellen, door drie te delen en te zeggen: Dit is ons streven. Zo zijn we gestart en sindsdien zijn onze tarieven niet verhoogd. Ook dit jaar niet. We zijn er nog steeds in geslaagd om daarvoor ruimte te vinden."

Zitten jullie nu beneden de marktprijs?

"Nee, dat nog niet. Dat zullen we ook nooit worden en dat willen we ook niet. Ik vergelijk dat met supermarkten. Bijvoorbeeld Albert Heijn, Plus, Aldi, Lidl. We willen ons profileren zoals we zijn. We zijn niet de goedkoopste, maar letten wel op de kleintjes. Niet de goedkoopste, maar we proberen wel een goede prijs-kwaliteitverhouding neer te zetten. En dan praat ik over het totaalpakket. Op onderdelen kunnen we wel eens goedkoper zijn of misschien duurder, net als bij supermarkten. Maar ons totale pakket is marktconform. Daar sta ik voor in."

Het is voor de moederorganisaties aanmerkelijk goedkoper geworden!

"Ja, dat klopt. Alleen al door onze tarieven niet te verhogen (reken daarvoor gemiddeld 3% per jaar) zijn we in zes jaar tijd 20% goedkoper geworden. Daarnaast zijn door de reorganisatie ook wat arbeidsplaatsen verloren gegaan, is er synergiewinst door schaalvergroting, efficiencywinst en dan kom je al gauw op een totaal besparing van zo'n 30%, een aanzienlijke besparing dus. Maar onze ambitie is om met innovatieve methoden te kijken of we nog efficiënter kunnen werken, of we onze kwaliteit verder kunnen verbeteren en of we nog meer toegevoegde waarde kunnen leveren."

Dat is dus meer dan alleen analyseresultaten leveren?

"Ja, dat begint al met de vraagstelling vanuit het primaire proces, vanuit de waterschappen dus, want die hebben hun taken: Droge voeten en schoon water. En dat schone water dat is onze kant natuurlijk. Daaraan proberen wij zoveel mogelijk toegevoegde waarde te leveren. Niet om alles hier te moeten doen, of alles beter te willen weten, maar door bijvoorbeeld ook eens nee te zeggen tegen bepaalde onderzoeksprojecten, zodat er kosten bespaard worden. Of door consequenties van een andere bedrijfsvoering op een rioolwaterzuiveringsinstallatie in beeld te brengen. Zo werken en denken vraagt een goede relatie met de klant. Een extra aandachtspunt dus, waar we meer in willen investeren."

"Een voorbeeld: Als je een andere bedrijfsvoering gaat toepassen in een zuivering, als je andere stoffen gaat gebruiken in het zuiveringsproces, dan kunnen er stoffen ontstaan die niet in het standaard onderzoekspakket zitten. Organische verbindingen bijvoorbeeld, en dan met name de polaire organische verbindingen, spelen daarin ook een rol. En die stoffen zijn weer belangrijk omdat ons oppervlaktewater ook weer een rol kan spelen bij de bereiding van ons drinkwater. Die horen dus in het onderzoekspakket een plaats te krijgen."

Bij efficiënter werken komt het moment dat je niet alleen naar de processen moet kijken, maar ook naar de mensen.

“Op 1 januari 2005, de start van Waterproef, ging eigenlijk alles en iedereen van de beide laboratoria mee. Mensen die al een langere tijd binnen een ambtelijke organisatie werken en daar goed werk hebben verricht. Maar die moeten meegroeien in het nieuwe denken. Meer als ondernemer, minder als ambtenaar. Die meer bedrijfsmatig moeten gaan werken. En voor sommige mensen, die vanuit het ambtelijk denken en werken komen, is dat een behoorlijke stap. En zoals overal heb je dan een aantal mensen die er op hebben zitten te wachten, zo van hè hè, eindelijk gebeurt er wat. Verder is er een hele groep die daarin meegaat en die zich gedurende een aantal jaren goed kan ontwikkelen. Maar er zijn medewerkers die dat niet kunnen en die blijven achter. Dat is zo'n beetje wat op dit moment gebeurt. Een paar mensen zijn in dat oude denken blijven hangen. Daar is op zich niets mis mee, maar ze passen dan niet meer in Waterproef. Voor die medewerkers gaan we andere oplossingen zoeken. En daarin slagen, dat is voor onze organisatie een van de belangrijkste uitdagingen in 2010.”

Julie doen nu meer aan samenwerking en kennisuitwisseling?

“Klopt. En niet alleen met watergerelateerde organisaties maar ook met Universiteiten en STOWA. Verder zijn we vertegenwoordigd in diverse commissies en werkgroepen zoals ILOW, FENELAB en NEN en nemen we deel aan congressen en studiebijeenkomsten. Maar ik moet daarbij wel vertellen dat wij, naast het in breedste zin verrichten van laboratoriumdiensten, ook een onderzoekstaak hebben. Dat is vastgelegd bij de oprichting. Wij mogen 10% van onze omzet besteden (dat zit al in de kostprijs!) aan innovatief onderzoek. Niet aan research, maar aan praktisch onderzoek dat wel een zekere vernieuwing in zich heeft. En dat is de derde fase. De eerste fase was voornamelijk naar onszelf kijken, de tweede fase was gericht op de klant en nu zitten we dus in de derde, de innovatieve fase.”

Heb je daar al concrete zaken voor op het oog?

“Er is in de afwaterwereld heel veel sprake van geneesmiddelen en hormoonverstorende stoffen, dat is zo'n aandachtspunt. Je kunt ook bestaande methoden verbeteren door moderne technieken te gebruiken. Verder kan innovatiever onderzoek extra informatie opleveren voor opdrachtgevers. Je moet er wel voor waken dat je geen dingen aanlevert waar men niet op zit te wachten. Maar inmiddels lopen al wat projecten met zowel Waternet als HHNK.”

Een paar jaar geleden kwam de biologie erbij.

“Er waren al wat laboratoria, zoals bij Wetterskip Fryslân die een eigen hydrobiologische afdeling hadden. Toen ook het bestuur van Waterproef besloot om het hydrobiologisch onderzoek bij Waterproef onder te brengen, vond ik dat een heel goede zet. Want daardoor kunnen wij nu richting opdrachtgevers op een veel bredere manier informatie aanbrengen. Ik denk dus dat het een heel goede beslissing is geweest en dat zie je al aan de groei. Want die is, geïnitieerd natuurlijk door de Kaderrichtlijn Water, onstuimig geweest en dat is eigenlijk nog een understatement.”

Het onderwijs ligt je ook na aan het hart?

“Ik vind het heel belangrijk om jonge mensen kennis te laten maken met de chemie, de biologie en niet te vergeten ook met de monsternamen, kortom met alle facetten. Ik zie het ook als een maatschappelijke taak om mensen te interesseren voor dit vakgebied. Ook een punt is, dat we hier meer jonge

mensen willen krijgen voor projecten. Het is uitdagend en goed om jonge mensen in je organisatie te hebben. Die kijken vaak op een heel andere manier naar dingen en stellen verfrissende vragen, die ons weer aan het denken zetten. En aan de andere kant kunnen wij ze weer een stuk op weg helpen. Een prachtige combinatie toch!"

Wat wil je zelf nog kwijt?

"Waterproef heeft zich, niet in de laatste plaats door de inspanningen van de medewerkers, in de eerste 5 jaar van haar bestaan ontwikkeld tot een geaccrediteerd kwaliteitslaboratorium met potentie. We beseffen ons terdege dat we er nog niet zijn. Maar als we op deze voet doorgaan en ons de tijd gegund is, komen we heel ver. Daar heb ik het volste vertrouwen in. En verder? We hebben ons eerste lustrumjaar! Dat gaan we in het najaar feestelijk vieren. Dat hoort ook bij ons!!"